

Warszawa, 15 czerwca 2024 roku

STRESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ

pt. „Wychowanie do życia w czystości w świetle polskiej literatury moralno-katechetycznej okresu posoborowego”.

Rozprawa została napisana pod kierunkiem dr hab. Anety Rayzacher - Majewskiej.

W obecnych czasach obserwujemy nieustannie szybko rozwijającą się sytuację, w której człowiek stworzony na obraz i podobieństwo Boga zaczyna być spychany na margines. Zdawać by się mogło, że są to czasy dobrobytu człowieka oraz niczym nie ograniczonego jego rozwoju skierowanego w stronę podmiotowości. Dostrzegamy zanik autorytetów, moralności oraz jasnych światopoglądów. Wszechobecna sekularyzacja i desakralizacja spowodowała rozpoczęcie budowania nowego ładu świata, w którym kreowany jest obraz człowieka bez Boga, a także bez jakiegokolwiek wiary. Taki obraz człowieka jest sprzeczny z nauką Kościoła.

W takiej opozycji pojawia się wychowanie do życia czystości, które uwarunkowane jest czynnikami zewnętrznymi oraz wewnętrznymi. Do tych pierwszych należy środowisko, w którym się wychowywaliśmy oraz żyjemy na co dzień wraz ze wszystkimi ich oddziaływaniami. Zaliczyć tutaj możemy szkoły, w których uczą się dzieci oraz miejsca pracy, w której osoby się realizują. W grupie czynników wewnętrznych odnajdujemy postrzeganie rzeczywistości, świata oraz Pana Boga. Znajduje się tutaj także światopogląd oraz wiara chrześcijańska. Ostatecznie realizowane wychowanie w takiej sytuacji prowadzi osobę do pozyskania umiejętności odwołujących się do podejmowania odpowiedzialnych wyborów dotyczących zachowań z obszaru sfery działań seksualnych oraz życia w zgodzie z wyznawaną religią.

Podejmowany temat odnosi się bezpośrednio do zagadnienia wychowania człowieka do życia w czystości. Zasadniczym problemem badawczym pracy jest odpowiedź na pytanie w jaki sposób, aktualnie w świetle opisanych wydarzeń współczesności i analizowanych źródeł,

jest realizowane wychowanie do życia w czystości oraz jakie przybierać będzie w przyszłości kierunki rozwoju.

W niniejszej pracy zastosowano metodę analityczno - syntetyczną. W oparciu o nią dokonano szczegółowej analizy zebranych wcześniej materiałów odnoszący się bezpośrednio do tematu badań oraz zagadnień pochodnych. Następnie poddano je procesowi refleksji, aby ostatecznie wyłoniły się z niej zagadnienia dotyczące wychowania do życia w czystości. Dzięki temu na różnych płaszczyznach przebadano materiały nie tylko z obszaru teologii, ale także nauk empirycznych w skład których wchodzi pedagogika, psychologia oraz socjologia. W ten sposób w obszarze badań naukowych znalazły się publikacje oraz prace naukowe mające charakter interdyscyplinarny, a jednocześnie odnoszące się do realizowanej tematyki.

Praca składa się z trzech rozdziałów, w których przedstawione zostało badane zagadnienie. W rozdziale pierwszym zatytułowanym „Chrześcijańska wizja czystości” na samym początku zauważymy podział na dwie części. W pierwszej nazwanej „Biblijne ujęcie czystości” ukazane zostało znaczenie czystości poprzez analizowane teksty Starego Testamentu i Nowego Testamentu. Poddane zostało analizie historyczne, społeczne, kulturowe oraz religijne jej znaczenie i towarzyszące temu uwarunkowania. Przedstawiony został fundament biblijny jakim jest akt stworzenia człowieka na obraz i podobieństwo Boże. Jednocześnie stał się on wiodący w realizowanych badaniach. Jednocześnie sama czystość została również przywołana poprzez nauczanie Jezusa Chrystusa. W drugiej części nazywanej „Teologiczna interpretacja cnoty czystości” zostało poddane analizie znaczenie czystości w perspektywie miłości jako nadrzędnej cnoty. Ukazana została zależność jaka pomiędzy nimi występuje oraz relacja przyczynowo skutkowa. Poprzez ten fakt ukazane zostało znaczenie czystości w przyjmowanych sakramentach. Rozdział pierwszy w szczególny sposób dokonując analizy cnoty czystości poprzez źródła Pisma Świętego a także nauczanie Kościoła stał się szczególnym fundamentem do kontynuowania badań w kolejnych rozdziałach pracy.

W drugim rozdziale zatytułowanym czystość jako „Normatyw moralno– wychowawczy w kontekście współczesnej kultury życia i miłości” w przeciwieństwie do rozdziału pierwszego zastosowano podział na trzy obszary problemowe. Pierwszy nazwany został „Podstawy źródłowe powinności wobec czystości”. Zawarte w nim zostały badania dotyczące czystości jako wartości o charakterze egzystencjalnym. Jednocześnie poruszano w nim zagadnienia odnoszące się do woli Pana Boga, dzięki któremu człowiek został stworzony i powołany do zachowywania cnoty czystość. Druga część rozdziału o nazwie „Przedmiot i podmiot

wychowania do czystości” bezpośrednio nawiązała do badań dotyczących osoby ludzkiej oraz przedmiotu wychowania do czystości. W ten sposób ukazano, jak powinniśmy kształtować cnotę czystości, aby żyć w zgodzie z wiarą chrześcijańską. Jednocześnie ta część rozdziału po raz pierwszy dotknęła szczegółowo podmiotu zobowiązań wychowawczych wobec czystości jakimi są rodzina oraz Kościół katolicki i państwo. Analizowany w rozdziale podmiot oraz przedmiot cnoty czystości jednoznacznie pokazały, że są elementami ściśle połączonymi z życiem płciowym każdego człowieka. Ostatnia trzecia część nazywana „Wartość i znaczenie czystości we współczesnej miłości” koncentrowała się nad wartością, a także znaczeniem cnoty czystości jaka jest jej przypisywana we współczesnym świecie. Rozdział ukazał korzyści wpływające z zachowywania owej cnoty, ale jednocześnie skupiał się także na badaniach odnoszących się do deprecjonowania wychowania do życia w czystości z jakim mamy aktualnie na świecie do czynienia. Analiza przeprowadzona została w perspektywie osobowej a także społecznej, gdzie realizowany jest rozwój lub deformacja cnoty czystości.

W rozdziale trzecim o nazwie „Katechetyczne środowiska kształtowania i pielęgnowania postaw czystości” zastosowany został podział na trzy tematy do analizy. W pierwszym nazywanym „Rodzina „szkołą miłości” przedstawione zostały zagadnienia związane z rodziną oraz przypisanymi do niej podstawowymi zadaniami. W tym paragrafie poddane analizie zostały nie tylko zadania przepisane do rodziny, ale także w jaki sposób realizowane jest tutaj wychowanie do czystości. Szczególnie odnosiło się to do wychowywania mającego na celu przystępowanie do sakramentalnego małżeństwa oraz tworzenie rodziny. Druga część tego rozdziału o nazwie „Nauczanie religii w służbie wychowania do czystości” przeniosła obszar badawczy do szkoły. W tym nurcie analizowana była nauka religii jaka na nowo pojawiła się w latach 90 - tych minionego wieku w szkole. Przeanalizowane były podstawy programowe do nauki religii w szkole wraz z zakresem tematycznym nauczania religii w szkole podstawowej, gimnazjalnej oraz ponadgimnazjalnej i ponadpodstawowej w latach 1990 - 2024, czyli w okresie, kiedy w polskiej oświacie funkcjonowały trzy rodzaje szkół. Ponadto ukazano zmiany jakie zachodziły w edukacji religijnej w szkołach ponadpodstawowych w minionych latach. W ostatniej części „Parafia środowiskiem wychowania do czystości chrześcijańskiej” badaniu poddana została katecheza realizowana w parafii, czyli naturalnym środowisku jej występowania. Przywołane zostały podstawowe formy wychowania do czystości realizowane przez parafię oraz zagrożenia jakie się również występują.

Słowa kluczowe: wychowanie, czystość, płciowość, katecheza, rodzina

Warsaw, June 15, 2024

SUMMARY OF DOCTORAL THESIS

"Education to a life of chastity in the light of Polish moral-catechetical literature of the post-conciliar period".

The dissertation was written under the direction of ass. prof. Aneta Rayzacher - Majewska.

These days we are constantly witnessing a rapidly developing situation in which man, created in the image and likeness of God, is beginning to be marginalized. It would seem that these are times of human prosperity and unlimited development directed towards subjectivity. We see the disappearance of authority, morality and clear worldviews. Ubiquitous secularization and desacralization has caused the beginning of the construction of a new world order, in which an image of man without God and without any faith is created. Such an image of man contradicts the teachings of the Church.

Nowadays, we are constantly observing a rapidly developing situation in which man, created in the image and likeness of God, begins to be pushed to the margins. It would seem that these are the times of human prosperity and unlimited human development directed towards subjectivity. We see the disappearance of authority, morality and clear worldviews. The ubiquitous secularization and desacralization caused the beginning of building a new world order in which the image is created.

In such opposition comes the upbringing for a life of purity, which is determined by external factors and internal factors. The former include the environment in which we were raised and live our daily lives with all their influences. Here we can include the schools where children study and the workplaces in which individuals realize themselves. In the group of internal factors we find the perception of reality, the world and the Lord God. The worldview and Christian faith are also found here.

The topic is directly related to the issue of educating a man to live in chastity. The main research problem of the work is to answer the question how, in the light of the described contemporary events and the analyzed sources, education for a life in chastity is implemented and what directions of development it will take in the future.

In this work, the analytical-synthetic method was used. On this basis, a detailed analysis of the previously collected materials was carried out, relating directly to the topic of research and related issues. Then it was subjected to a process of reflection, so that finally issues concerning education for a life of chastity emerged from it. As a result, materials not only from the field of theology, but also from the empirical sciences, which include pedagogy, psychology and sociology, were examined at various levels. In this way, the research area included publications and scientific papers that are interdisciplinary in nature, while still relating to the subject matter being pursued.

The work consists of three chapters in which the examined issue is presented. In the first chapter entitled "The Christian vision of chastity" at the very beginning we will notice the division into two parts. In the first one, called "The Biblical Approach to Purity", the meaning of purity is shown through the analyzed texts of the Old Testament and the New Testament. Its historical, social, cultural and religious significance and accompanying conditions have been analyzed. The biblical foundation, which is the act of creating man in the image and likeness of God, is presented. At the same time, it has become a leading researcher. At the same time, purity itself was also invoked through the teaching of Jesus Christ. In the second part, called "Theological interpretation of the virtue of chastity", the meaning of chastity in the perspective of love as the supreme virtue is analyzed. The relationship that exists between them and the cause and effect relationship is shown. Through this fact, the importance of chastity in the received sacraments was shown. The first chapter, in a special way, analyzing the virtue of chastity through the sources of Scripture and also the teaching of the Church, became a special foundation for the continuation of the research in the following chapters of the work.

In the second chapter entitled chastity as "Moral and educational norms in the context of the contemporary culture of life and love", in contrast to the first chapter, a division into three problem areas was used. The first one was called "Source Foundations of Duty to Cleanliness". It contains research on chastity as an existential value. At the same time, it addressed issues relating to the will of the Lord God, through which man was created and called to preserve the virtue of chastity. The second part of the chapter entitled "The Object and Subject of Education

for Chastity" directly referred to research on the human person and the object of education for chastity. In this way, it showed how we should form the virtue of chastity in order to live in accordance with the Christian faith. At the same time, this part of the chapter for the first time touched in detail on the subject of educational obligations towards chastity, which are the family, the Catholic Church and the state. The subject and object of the virtue of chastity analyzed in the chapter clearly showed that they are elements closely connected with the sexual life of every human being. The last, third section, entitled "The Value and Importance of Chastity in Modern Love," focused on the value and importance of the virtue of chastity that is attributed to it in the modern world. The chapter showed the benefits of maintaining this virtue, but at the same time focused on research related to the depreciation of chastity education that we are currently dealing with in the world. The analysis was carried out from a personal perspective and also from a social perspective, where the development or deformation of the virtue of chastity is realized.

In the third chapter entitled "Catechetical environments for shaping and cultivating attitudes of chastity" a division into three topics for analysis was used. In the first one, called "Family – the school of love", issues related to the family and the basic tasks assigned to it were presented. In this paragraph, not only the tasks assigned to the family are analyzed, but also how education to chastity is carried out here. This was especially true of upbringing aimed at entering into a sacramental marriage and creating a family. The second part of this chapter called "Teaching Religion in the Service of Chastity Education" moved the research area to the school. In this trend, the teaching of religion was analyzed, which reappeared in the 90s of the last century at school. The core curriculum for teaching religion at school was analyzed, along with the thematic scope of teaching religion in primary, junior high school, upper secondary and secondary schools in the years 1990 - 2024, i.e. in the period when there were three types of schools in Polish education. In addition, the changes that have taken place in religious education in secondary schools in recent years are shown. In the last section, "The parish as an environment for educating for Christian chastity," the catechesis carried out in the parish, the natural environment of its occurrence, is examined. The basic forms of chastity education implemented by the parish are recalled, as well as the dangers that also occur.

Keywords: upbringing, chastity, sexuality, catechesis, family